

*Бойчук В. М.,**кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземної філології та бізнес-комунікацій
ЗВО «Університет Короля Данила»**Бойчук М. В.,**кандидат філологічних наук,
викладач циклової комісії української мови та літератури
ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж
фізичного виховання НУФВСУ»*

ЛІНГВАЛЬНА ПРИРОДА ІННОВАЦІЙНИХ УТВОРЕНЬ У ЗАГОЛОВКАХ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

Анотація. Питання неології постійно перебувають у фокусі наукових зацікавлень дослідників, зокрема йдеться про структурно-семантичні та функційні (генеративні) можливості інноваційних одиниць, які детермінують розвиток лексичної системи сучасної української мови і значною мірою окреслюють головні тренди динаміки лексику у перспективі.

Студіювання інноваційних утворень у публіцистиці, зокрема у мові сучасних українськомовних інтернет-видань, доповнює наявний арсенал дослідницьких здобутків у царині лексикології, дозволяє глибше пізнати природу, номінативні потенції некодифікованих одиниць лексичної системи та розуміти національно марковані елементи семантики зазначених словесних комплексів.

Питання термінологізації неологізмів та okazіоналізмів виявляють неоднозначності у трактуванні, пов'язані насамперед зі змістовою складовою вказаних одиниць. Більшість лінгвістів поділяють думку про індивідуально-авторський характер okazіоналізмів, ненормативний аспект їх творення, насамперед у формальному вираженні.

У статті акцентується увага на різних способах реалізації інноваційного змісту у семантиці й формі okazіоналізмів (неологізмів), а саме: лексичній і семантичній деривації, а також у складі okazіональних перифраз, які є образною дескрипцією тих чи тих сегментів позамовного середовища.

З функційного погляду специфіка заголовків зумовлює використання у їх складі новотворів різної структурно-семантичної природи.

Формально лексичні неологічні номінативні засоби, які вживаються в заголовках періодичних інтернет-видань, можна поділити на два структурні типи: монолексемні і полілексемні.

У семантичній деривації план вираження узуально детермінованої лексики використовують для номінації денотата, з яким він у свідомості мовців досі не співвідноситься. Як результат – узуальна матеріальна форма одержує новий зміст, а дія такого номінаційного механізму передбачає ідентичність звукових оболонок похідної та базової одиниць.

Okazіональні перифрази семантично актуалізують первинну номему переназваного об'єкта, якою найчастіше є полікомпонентна конструкція. Це уможливило реконструкцію вихідної структури, для якої характерний зворотний вектор: спочатку автор публіцистичного твору формує перифраз, а потім через аналіз тексту вицленується пря-

ма номінація. Такі перифрази можна вважати своєрідною текстовою квінтесенцією, надструктурним утворенням.

Ключові слова: неологізм, okazіоналізм, okazіональний перифраз, лексична деривація, семантична деривація, лексична система мови.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна лінгвістика демонструє орієнтацію на комплексний підхід до аналізу лінгвальних явищ (останні досліджуються як сукупності структурних і комунікативно-функціональних характеристик), на потребу вивчення розвитку мовної системи в усіх її виявах, на посилення зацікавленості щодо опрацювання проблем неології, дериватології, прагматики тощо. У зв'язку зі сказаним актуалізується і наукова проблематика, пов'язана зі студіюванням неологічних й okazіональних утворень, вивчення яких упродовж останніх десятиліть стало скрупульознішим та активнішим.

Інтенсифікація пошуків індивідуально-авторських інновацій зумовлена тим, що процес мовно-естетичного «омовлення» реальної дійсності апелює до динамічного характеру текстового конструкту, де функціональним навантаженням okazіональних одиниць є не тільки відображення якихось реальних чи ірреальних об'єктів екстралінгвальної дійсності, а й характеристика їх, формування відповідних образів, передавання інформації про нові об'єкти, виділені внаслідок суб'єктивного (індивідуального) пізнання. Визначення характеру okazіональних явищ, механізму їх формування має істотне значення для дериваційних процесів як номінативної, так і комунікативної природи [1, с. 4–5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Нові тенденції, якими позначений сучасний етап розвитку української мови, на передній план вивчення лінгвістичних явищ, що стосуються лексико-семантичного рівня реалізації мовної системи, виводять проблеми, пов'язані з дослідженням явища *okazіональності*. Його опрацювання в українському мовознавстві здійснювалося в низці робіт. Так, концептуальні питання української okazіональної деривації на матеріалі мови ЗМІ ґрунтовно розглянуто в докторській дисертації Ж. Колоїз [1]; okazіональні лексичні новотвори в українській поезії ХХ століття описано в докторському дослідженні Г. Вокальчук [2]. Вивчення реалізації цього

поняття на конкретному матеріалі здійснено в багатьох кандидатських дисертаціях. Так, проблематику мовних інновацій в українській поезії шістдесятників та членів нью-йоркської групи розробляла Г. Сюта [3]; індивідуально-авторські неологізми (оказіоналізми) в сучасній поезії (60–90-і роки) досліджувала В. Герман [4]; структурно-семантичний і стилістичний аспекти okazіоналізмів у творчості П. Загребельного студіювала Т. Юрченко [5]; семантику, функції, прагматику авторських лексичних новотворів у поезії В. Барки опрацьовувала Н. Адах [6]; індивідуально-авторські новотвори у поетичному дискурсі 80–90-х років ХХ століття вивчала О. Жижома [7]; словотворчість поетів-неокласиків у контексті поетичного мовлення 20–30-х років ХХ століття досліджувала Н. Гаврилюк [8]; okazіональні лексичні утворення в постмодерних художніх текстах студіювала С. Бузько [9]; okazіоналізми в мові української преси 90-х років ХХ століття розглядала О. Турчак [10]; тему «Узуальне та okazіональне в інноваціях сучасної української мови: тенденції оновлення лексико-словотвірної категорії назв особи» розробляла К. Брітківа [11]; структурно-семантичні й функціонально-стилістичні аспекти відоміх утворень у мові сучасної публіцистики вивчала Т. Стасюк [12] та інші.

Формування мети статті: розглянути okazіоналізм як науково обґрунтовану лінгвістичну одиницю, що функціонує у структурі заголовкових комплексів сучасних українськомовних інтернет-видань, акцентувавши увагу на її номінативному потенціалі для ідентифікації і переосмисленні когнітивно значущих (національно маркованих) елементів позалінгвальної дійсності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Уся діяльність українських лінгвістів, що здійснювали і здійснюють усебічний аналіз як неологічного матеріалу взагалі, так і індивідуально-авторського зокрема, спрямовується на створення теорії неології, зокрема й на вироблення сучасної концепції неологізму. У цій теорії okazіональні матеріальні репрезентанти мовної потенційності, що, на думку Ж. Колоїз, є прототипами загальнономовних неологізмів, повинні посісти належне їм місце [1, с. 9]. Утворення okazіональної одиниці можливе на будь-якому рівні мовної системи (лексичному, семантичному, фразеологічному, граматичному (морфологічному та синтаксичному). У процесах такого типу реалізується лінгвальна категорія «оказіональність / узуальність».

Варто зауважити, що в сучасному мовознавстві розмежування поняття «неологізм» та «оказіоналізм» залишається дискусійним, оскільки, на думку С. Дорошенка, вони пов'язані лише спільним змістом, а відмінною рисою є формальний характер творення таких слів: на відміну від неологізмів «оказіоналізми звичайно утворюються з порушенням словотвірних законів або будуються за зразком непродуктивних або неактивних схем словотвору» [13, с. 156]. Крім того, okazіоналізми мають виразно індивідуально-авторський характер, часто є одноразовими в аспекті живання. Йдеться передусім про авторські новотвори. З іншого боку, породження нового слова – це завжди індивідуальний, глибоко психологічний процес, якому передують складні національно-ментальні процедури поєднання і синтезування позамовного та лінгвального змісту, що виражає себе у формі, однотипній (створеній за традиційними патернами) з іншими формами мови, у яких реалізує себе те чи те значення. З цього погляду, можна стверджувати, що первинною формою неологізму є okazіоналізм, який з індивідуального слововжитку має шанси, за певних мовних

та соціальних обставин, бути кодифікованим і, зрештою, набути частотного характеру слововживання. Саме тому у статті, аналізуючи новації у заголовкових комплексах українськомовних інтернет-видань, ми умовно називасмо okazіоналізмами, хоча вони і творяться не лише за непродуктивними словотвірними моделями, а за наявними продуктивними, використовуючи формальну асоціацію.

Окремі інновації, як показує емпіричний аналіз, протягом останніх 20 років демонструють тенденцію до стійкого вжитку, виявляють мовленнєву потенцію бути кодифікованими і набути статусу повноцінного неологізму у лексикографічній практиці. Формальний інструментарій сучасної української мови є надзвичайно великим, саме тому змістові інновації набувають матеріальної репрезентації завдяки динамічному характеру лексичної або семантичної деривації, окрім цього, часто нове значення втілює себе у формі перифраз, тобто контекстуально (описово).

Виникнення okazіоналізму шляхом лексичної деривації – це акт використання наявного в мовній системі «будівельного матеріалу» і результат прагнення мовного колективу *назвати* нове поняття (новий фрагмент реальної дійсності) або *б переназвати* відоме вже поняття (відомий фрагмент реальної дійсності). За цією новоствореною формою закріплюється унікальне лексичне значення, вона відображає світ предметів, що існують реально чи ірреально, а також ілюструє типові взаємозв'язки між ними.

Функціональна специфіка заголовків зумовлює факт використання у їх складі новотворів різноманітної структурно-семантичної природи. Здебільшого це лексичні неологізми. Формально неологічні номінативні засоби, які вживаються в заголовках періодичних інтернет-видань, можна поділити на два структурні типи: монолексемні і полілексемні.

Процес формування неологізмів забезпечують різні словотвірні способи. Основним способом творення аналізованих неологізмів є морфологічний, зокрема афіксація. Найчастіше відбувається творення неоексем, що називають осіб (здебільшого за політичними уподобаннями, належністю до тієї чи іншої структури), а також суспільно-політичні явища і процеси. Назви осіб продуктивно формуються за словотвірним типом (СТ) «Sub. + -ець (-овець/-івець)»: *тризубівець* («Тризубівця», який приснув сльозогінним газом у комуніста, тернопільський суд зобов'язав віддати потерпілому 8 тис. грн.) (Вікна, 19.11.12), *свободівець* (На війні загинув «свободівець» зі Львівщини) (Варта, 30.12.23), *БЮТівець* (Бютівець і регіонал хочуть відключити депутатам "сірі" та "чорні" iPhone) (Економічна правда, 13.01.12).

Низка СТ має формально близькі суфіксальні компоненти, які формують деривати також і з близьким словотвірним значенням (СЗ). СЗ одиниць, сформованих за цим СТ, має доволі широкий спектр: «належний до певної організаційної структури, фахівець, учасник процесу»: СТ «Sub. + -ник» *дерибанник* (Команда дерибанника Карплюка пробивається в лави Слуг та Батьківщини) (Українська правда, 09.09.20).

Виявлено дериваційну дію СТ, де твірною основою (ТО) є іменник, а формантами – суфікси *-іст/-ист*, *-ант*, *-к(а)*, *-ян*, *-ун*. Традиційно латинський за походженням суфікс *-ант* бере участь у творенні похідних, вказуючи на рід діяльності. Однак виявлені неологізми, утворені від дієслівних основ *підписа-ти* – *підписант* (УП, 11.02.16, 22.03.20) «той, хто поставив підпис, підписався».

Семантична деривація належить до найпоширеніших способів номінації. Процес семантичної деривації, внаслідок якого

виникають неологізми, може охоплювати різноманітні одиниці. У процесі виникнення okazіональних лексем шляхом семантичної деривації план вираження узуально визнаної одиниці використовується для номінації денотата, із яким він у свідомості мовців до цього співвідносим не був. Як результат – узуальна матеріальна форма одержує новий зміст. Дія такого механізму передбачає ідентичність звукових оболонок похідної та базової одиниць. Маючи узуально закріплені статус, наявна уже матеріальна форма не формується, а використовується повторно у межах власне комунікативного простору, в тому числі й для називання тих денотатів, які в узусі закріплені за іншими матеріальними оболонками.

Результати семантичної деривації okazіонального характеру демонструють тяжіння до двох полюсів лексичної системи, якими є омонімія та полісемія.

Для формування полісемантів використовуються механізми метафоризації й метонімізації, у межах дії яких можуть опинитися як лексеми, так і фраземи [1, с. 32]. Наприклад, *нагріти* у зн. «обманути, повестися нечесно, по-шахрайськи» (*Депутат: авіакомпанії "нагріли" депутатів на мільйон доларів*) (Економічна правда, 21.05.11), *відкусити* у зн. «незаконно заволодіти» (*Корпорація Тимошенко "відкусила" 8 мільярдів?*) (ЕП, 22.09.11). Характерною рисою дериваційної природи okazіоналізму є той факт, що кожна така індивідуально-авторська номема (на відміну від загальнономовного неологізму) має свого творця.

Дві сфери, де найбільш активно утворюються й функціонують okazіоналізми, – це мова ЗМІ й мова художньої літератури (фактично йдеться про публіцистичний і художній стилі). Поетичне мовлення – це та сфера, де відбувається виразне розкриття системних і функціональних потенцій лінгвосистеми, саме тому індивідуально-авторські новотвори тут посідають помітне місце. Усебічне вивчення цих одиниць дає підстави для характеристики поетичного новаторства взагалі.

Експерименти сучасних поетів у сфері індивідуальної деривації здійснюють вплив на еволюцію образної системи поетичного дискурсу, збагачують лексикон поезії, «визначають перспективи творення нових номінативних одиниць за певними словотвірними типами, спонукають поетів до подальшого активного використання виразних засобів мови. У зв'язку з цим особливого значення набуває аналіз фактів, що зумовлюють виникнення і функціонування авторських новотворів» [7, с. 1].

Одним із різновидів okazіональних лексичних новотворів лінгвісти вважають *авторські лексичні новотвори*. Щодо мовної системи такі одиниці виступають власне okazіональними утвореннями, а в плані реалізації та функціонального навантаження в поетичному дискурсі – авторськими. Таким чином, стосовно джерела виникнення згадані номеми народжуються у стихії конкретного ідіолекту, що дає підстави кваліфікувати їх як власне авторські [2, с. 1]. Авторські лексичні новотвори – це мовленнєві утворення, які мають системний і асистемний характер. Виникають вони в процесі індивідуальної новотворчості внаслідок свідомого авторського виходу за межі мовної норми. Новотвори такого типу є периферійними лексичними елементами. Мета їх створення має здебільшого стилістичний характер. Перша фіксація авторських лексичних новотворів відбувається в письмових текстах, що репрезентують художній, науковий чи публіцистичний стиль. Водночас їх не містять словники, у яких представлено національну мову відповідного періоду. Для авторського новотвору характерні такі риси, як нестандартність і новизна [6, с. 5].

Дискурсивна актуалізація okazіоналізмів спричинена новими соціальними умовами, породженими «демократизацією суспільного життя, що в свою чергу зумовлює формування нових мовних смаків у суспільстві» [5, с. 5], які обов'язково враховує автор художнього чи публіцистичного тексту. Результатом цього є поява унікальної номінації. Таким чином, *okazіоналізм* – це порушення мовної норми, яке має системний характер, оскільки здебільшого відбувається під впливом законів організації мовної системи та з її матеріалу.

Okazіональні слова порівняно з узуальними позначені постійною поліфункціональністю через свою складну структурно-семантичну природу. Через це вдалі авторські новотвори «розкривають нові виразальні можливості мови, передають нові семантичні, стилістичні, емоційно-експресивні відтінки, по-новому називають явище, предмет чи особу, чого позбавлені загальнолітературні слова. Усе це сприяє розкриттю художнього задуму твору» [7, с. 14]. Отже, функціональне призначення okazіоналізмів – здійснення експресивного впливу на адресата тексту. Тому їх можна кваліфікувати як експресиви.

Справжню лінгвальну поліфонію у заголовках інтернет-видань демонструють okazіональні перифрази (ОП). У досліджуваних ОП первинною номемою переназваного об'єкта найчастіше виступає полікомпонентна конструкція. У спробах нашого дослідження, реконструюючи вихідну структуру, часто приходилося вдаватися навіть до складних речень.

Отже, можна говорити про особливість творення заголовкового ОП, що характеризується зворотним вектором: спочатку автор публіцистичного твору формує перифраз, а потім шляхом аналізу тексту виленоується пряма номінація, яка має складну структуру. Такі ОП виступають своєрідною текстовою квінтесенцією, надструктурним утворенням. У цьому полягає їхній заголовкотворчий потенціал: *Кіпр, Нідерланди, Україна – податковий бермудський трикутник* (ЕП, 29.01.24).

У структурному плані ОП є одиницями, утвореними за наявними в українській мові моделями. Значна частина перифразів сформована як бінарні структури. Серед них відділяємо СМ (структурні моделі): «А + N»: *гуманітарне розмінування: в січні в Україні обстежили понад 20 тисяч га сільгоспземель* (ЕП, 02.01.24). Помічено також СМ «N(prp)* + N»: *Україна остаточно повернула в держвласність "трубу Медведчука"* – право власності на українську частину магістрального нафтопродуктопроводу "Самара – Західний напрям" (ЕП, 1.02.24), *"мисливці" за бізнесом – або чим пояснюється сплеск атак правоохоронців на відомих* (ЕП, 12.02.24), до *"Армії відновлення" залучили майже 88 тисяч безробітних* (ЕП, 12.02.24), *група Жеваго* (УП, 22.10.09) – *"Фінанси та кредит", яку контролює депутат-біотівець Костянтин Жеваго*.

Серед зібраного нами матеріалу виявлено ОП нейтрального, спрямування. Нейтральні ОП не несуть виразного аксіологічного заряду: *правила BEPS – оптимізація сплати податків* (ЕП, 29.01.24). Зауважимо, що можлива контамінація виділених моделей, як-от: ... дозволив ... банку купити *«дочку»* британської HSBC (ЕП, 19.02.24).

Наявність ОП – переосмислених сталих словесних комплексів (ССК) – демонструє постійну опозиційність старого і нового, що лежить в основі розвитку (і мовного в тому числі). Як засвідчує матеріал, у сфері перифразування діють протилежно спрямовані вектори комбінування форми і змісту мовних одиниць: «нова форма вираження + старий зміст» // «стара форма вираження + новий зміст» [1, с. 58]. Близький характер має спосіб формування ОП, коли ССК стають струк-

турними компонентами парафразів: *Кіпр, Нідерланди, Україна – податковий бермудський трикутник* (ЕП, 29.01.24), *пастка Ротенберга* (ЕП, 18.01.24), *золота бруківка: як подолати корупцію на місцевому рівні* (ЕП, 03.04.24).

Варто зазначити, що серед нових номінативних засобів у заголовках використовуються також найрізноманітніші сталі вислови: *"Стривай, паровозе". Чому угода УЗ про купівлю американських локомотивів має бути скасована* (ЕП, 12.04.24), *"Справжній герой нашого часу": стало відомо ім'я нового "Холостяка"* (УП Tablo ID, 13.05.24).

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Отже, аналізуючи інноваційні утворення у мові інтернет-видань, зокрема у заголовкових комплексах, у яких, на нашу думку, якнайповніше синтезуються лінгвальні інтенції мовців, констатуємо, що неологізми і okazіоналізми детермінують динамічні процеси у лексиконі сучасної української мови. Okazіоналізми, на переконання О. Стишова, варто розглядати як складне явище системного й асистемного характеру, де системними чинниками є реалізація словотвірних можливостей мови, а асистемними – ненормативність, функційна й експресивна ситуативна зумовленість [14, с. 47].

Вивчення зазначених лексем, зокрема у публіцистичному стилі, має значну наукову перспективу, оскільки ці специфічні одиниці виникають і перебувають в епіцентрі «живих» номінативно-експресивних процесів, що постійно відбуваються в мові. Увага до процесів неологізації дає змогу простежувати характер і особливості категоризації об'єктивної дійсності мовним колективом на сучасному етапі розвитку мови.

Література:

1. Колоїз Ж. В. Okazіональна деривація: теоретичний та функціонально-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... доктора філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2007. 40 с.
2. Вокальчук Г. М. Okazіональні лексичні новотвори в українській поезії ХХ століття: автореф. дис. ... доктора філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2009. 38 с.
3. Сютя Г. М. Мовні інновації в українській поезії шістдесятників та членів нью-йоркської групи : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Українська мова». К., 1995. 20 с.
4. Герман В. В. Індивідуально-авторські неологізми (okazіоналізми) в сучасній поезії (60– 90-і роки) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 1999. 22 с.
5. Юрченко Т. Г. Okazіоналізми у творчості Павла Загребельного: структурно-семантичний і стилістичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2003. 18 с.
6. Адах Н. А. Авторські лексичні новотвори в поезії Василя Барки : семантика, функції, прагматика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2009. 20 с.
7. Жижомо О. О. Індивідуально-авторські новотвори у поетичному дискурсі 80-90-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Д., 2003. 18 с.
8. Гаврилюк Н. В. Словотворчість поетів-неокласиків у контексті поетичного мовлення 20-30-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Луцьк, 2010. 20 с.
9. Бузько С. А. Лексика української постмодерної прози : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровськ, 2009. 20 с.
10. Турчак О. М. Okazіоналізми в мові української преси 90-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровськ, 2005. 19 с.

11. Бріткікова К. В. Узуальне та okazіональне в інноваціях сучасної української мови : тенденції оновлення лексико-словотвірної категорії назв особи : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2007. 21 с.
12. Стасюк Т. В. Відомі утворення: структурно-семантичні і функціонально-стилістичні аспекти у мові сучасної публіцистики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровськ, 2005. 18 с.
13. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
14. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі засобів масової інформації). 2-ге вид., переобл. К.: Пугач, 2005. 388 с.

Boichuk V., Boichuk M. The linguistic nature of innovative formation in the headlines of Ukrainian language online publications

Summary. The issues of neology are constantly in the focus of scientific interest of researchers, in particular, it is about the structural-semantic and functional (generative) possibilities of innovative units, which determine the development of the lexical system of the modern Ukrainian language and to a large extent outline the main trends of the dynamics of the lexicon in the future.

The study of innovative formations in journalism, in particular in the language of modern Ukrainian-language online publications, complements the available arsenal of research achievements in the field of lexicology, allows to better understand the nature, nominative potentials of non-codified units of the lexical system, and to understand the nationally marked elements of the semantics of the specified word complexes.

The issues of terminological determination of neologisms and occasionalisms reveal ambiguities in the interpretation, primarily related to the content of the specified units. The majority of linguists share the opinion about the individual authorial character of occasionalisms, the non-normative aspect of their creation, primarily in formal expression.

The article focuses attention on various ways of implementing innovative content in the semantics and form of occasionalisms (neologisms), namely: lexical and semantic derivation, as well as in the composition of occasional paraphrases, which are a figurative description of certain segments of the non-speech environment.

From a functional point of view, the specificity of headings determines the use of novelties of different structural and semantic nature in their composition.

Formally, lexical neological nominative devices used in the titles of periodicals on the Internet can be divided into two structural types: monolexic and polylexic.

In semantic derivation, the expression plan of the usual determinate lexeme is used to nominate a denotation with which it has not yet been correlated in the minds of speakers. As a result, the usual material form acquires a new meaning, and the action of such a nomination mechanism assumes the identity of the sound envelopes of the derivative and base units.

Occasional paraphrases semantically actualize the primary nomeme of the renamed object, which is most often a multicomponent construction. This makes it possible to reconstruct the original structure, which is characterized by an inverse vector: first, the author of a journalistic work forms a paraphrase, and then through the analysis of the text, a direct nomination is identified. Such paraphrases can be considered a kind of textual quintessence, a superstructural formation.

Key words: neologism, occasionalism, occasional periphrasis, lexical derivation, semantic derivation, lexical system of the language.